

Strzegowa, Skały Zegarowe, osada prehistoryczna

1. Kategoria

Osadnictwo, osada prehistoryczna

2. Położenie administracyjne

gm. Wolbrom, pow. olkuski, woj. małopolskie

3. Współrzędne

50.42782 19.67574

4. Kod w dokumentacji

Strzegowa-01-20

5. Data weryfikacji terenowej

15 kwietnia 2016 r.

6. Opis

Skały Zegarowe znajdują się około 1,7 km na zachód od Strzegowej, na wschodnim zboczu doliny Wodącej. W latach 90. XX wieku w położonej wśród wapiennych ostańców Jaskini Zegar (ok. 155 m długości) oraz na jej przedpolu archeolodzy odkryli ślady pobytu człowieka paleolitycznego sprzed około 50-60 tysięcy lat. Interesujące zabytki archeologiczne pochodzą także z prac prowadzonych w 2009 roku w pobliskim Schronisku nad Jaskinią Zegar (schronisko – niewielka jaskinia, przyp. red.). Wiadomo także, że w XIII-XIV wieku na Skałach Zegarowych wznoszono nigdy nie ukończone założenie obronne, które miało wchodzić w skład linii fortyfikacji pomiędzy Smoleniem i Strzegową.

Badania archeologiczne w Jaskini Zegar rozpoczęto latem 1997 roku. Wykopy badawcze umiejscowiono między innymi przed głównym wejściem oraz w komorze głównej jaskini. W pierwszym roku badań odnaleziono materiał kostny (ponad dwa tysiące szczątków) należący do dwudziestu gatunków ssaków. Niektóre kości posiadające ślady łupania lub cięcia służyły zapewne naszym przodkom do wyrobu narzędzi. Oprócz kości zwierząt dziko żyjących znaleziono również szczątki zwierząt udomowionych – bydła, owiec lub kóz. Badania kontynuowano w roku 1998, kiedy otwarty został dodatkowy wykop w najszerszym miejscu korytarza wejściowego*. W rezultacie prowadzonych prac stwierdzono, że jaskinia i jej przedpole były zamieszkałe przez człowieka w kilku kolejnych fazach, z których najstarsza pochodzi z paleolitu (ok. 50-60 tys. lat temu, znaleziska: wyroby krzemienne, kości i kły niedźwiedzia jaskiniowego, lwa jaskiniowego, hieny, jelenia, renifera itd.), następne zaś z epoki neolitu (III-IV wiek, znaleziska: fragmenty naczyń glinianych i wyrobów krzemienych) i średniowiecza (XIV w.)**.

W 2009 roku archeolodzy z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu prowadzili prace badawcze w położonym nieopodal Schronisku nad Jaskinią Zegar. W samym schronisku odnaleziono zabytki średniowieczne i nowożytny, w tym ceramikę i wyroby metalowe. Natomiast przed wejściem zebrano wyroby krzemienne związane z pracownią siekier z okresu eneolitu lub wczesnej epoki brązu. Jeszcze dalej, na stoku poniżej schroniska, w odległości około jedenastu metrów od otworu wejściowego natrafiono na ostrze liściowate pochodzące prawdopodobnie ze środkowego paleolitu lub z tzw. kultur przejściowych między paleolitem środkowym a górnym***.

Budowane w XIII-XIV wieku na Skałach Zegarowych założenie obronne miało zapewne wejść w skład systemu obejmującego umocnienia w Smoleniu (późniejszy zamek), na Skale Biśnik oraz na Grodzisku Pańskim. Fortyfikację budowano z wykorzystaniem naturalnych walorów obronnych tego miejsca, zamykając otwartą przestrzeń pomiędzy wapiennymi skałami dwoma odcinkami wałów ziemnych. Według przypuszczeń historyków, umocnienia pomiędzy Smoleniem i Strzegową mogły odegrać pewną rolę w okresie walk o tron krakowski, które pod koniec XIII wieku toczył Władysław Łokietek z królem Czech Wacławem II ****.

7. Uwagi

8. Źródła i materiały

* Jaskinia Zegar na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego *Jaskinie Polski*, <http://jaskiniepolski.pgi.gov.pl/Details/Information/2636>, dost. 8.09.2016.

** *Jaskinia Zegar*, artykuł online na stronie it-jura.pl, <http://www.it-jura.pl/pl/jaskinie.php?go=zegar>, dost. 8.09.2016.

*** *Schronisko nad Jaskinią Zegar*, artykuł online na stronie Zakładu Starszej i Środkowej Epoki Kamienia Instytutu Archeologii, Wydziału Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, http://paleolit.archeologia.umk.pl/index.php/Schronisko_nad_Jaskini%C4%85_Zegar, dost. 8.09.2016.

**** *Skąły Zegarowe k. Smolenia*, artykuł online na stronie it-jura.pl, <http://www.it-jura.pl/pl/grody.php?go=skalyzeg>, dost. 8.09.2016.

9. Dodatkowe fotografie obiektu

Jaskinia Jasna w Skąłach Zegarowych

Jaskinia Jasna w Skąłach Zegarowych